

TÍÐARGREIN

Tórbjørn Jacobsen

Karin Kjølbro

Hans Pauli Strøm

Sámal Petur í Grund

Jógvan Sundstein

Edmund Joensen

Jógvan við Keldu

Karin Kjølbro
fyrrverandi løgtingskvinna

Eru tey so sjúk her?

Tað er ein søga um eitt ferðamannaskip á veg inn á Havnina, og ferðamaður spyr, hvat vinnuvirki liggur í øllum hasum gráu bygningunum á vinstri hond. Hatta er sjúkrahúsið, verður svarað. Ja, men eru tey so sjúk her? spyr ferðamaðurin.

Henda søga kom mær til hugs, tá vit í KvF frættu, at játtaðu 135 mió. til Sjúkrahúsværk Føroya til viðgerðir uttanlands í 2014, ikki fara at røkka. Mest sannlíkt verður talið 150 mió. Ein útreiðsla, ið er á leið á jøvni við tað Klaksvíkar og Suðuroyar sjúkrahús kosta tilsamans. Tað er ikki bert viðgerð á Ríkissjúkrahúsinum hetta fer til. Tað talið er á leið stóðugt, men tað er eftirlitið **aftaná** viðgerðina, ið veksur ógvusliga.

Við hetta lag hava vit 4 sjúkrahús, har Ríkissjúkrahúsið er megin-sjúkrahúsið og harumframt eitt fjøltáttað ambulatorium aftrat á Ríkissjúkrahúsinum.

Nógv er broytt síðani Klaksvíkar Sjúkrahús varð bygt í tjúgunum. Minnist, at tað var stórt framstig, tá nýggi Pride (ferðabáturin millum Klaksvík og Havnina) kom í 1959, tí m.a. sjúkrarúm var umborð. Síðani apríl 2006 hevur tað tikið góðan tíma at koyra á Landssjúkrahúsið og verður tað helvtina styttri, tá tunnilin undir Skálafjørðinum er liðugur. Tað er tí ófatililigt, at vit onki frætta um rationaliseringar her. Slíkt skal ikki gerast í óðum verkum og skapa ótryggleika, men tað verður neyðugt og ongtið ov skjótt at planleggja. Tá eg onkutíð havi spurt um hetta, er svarið, at tað er ein politiskur vilji, at Klaksvíkar Sjúkrahús skal verða, sum tað er. Sum skilst, stendur tíðin still har.

ISOTOPTELJARIN

Minnist ein samgongufund í Tinganesi kanska í 1986. Sjúkrahúsverkið var til umrøðu við stóði í ávisum álitum um sjúkrahúsverk Føroya: (Reyða álitid frá 1980, Álit frá læknaáðnum á landssjúkrahúsinum 1982, og í 1983 viðmerkingar frá yvirlæknum á Klaksvíkar og Suðuroyar Sjúkrahúsi). Kjakið var stundum harðligt. Ein norðoyatingmaður skuldi á nevnda samgongufundi hava nógvan pening til eitt tól - ein isotopteljara - til Klaksvíkar Sjúkrahús (100 túsund kr var nógv tá). Eg spurdi hvat tað var, og hvat tað skuldi brúkast til. Norðoyatingmaðurin visti ikki, men segði, at tey høvdu fingið ein serlækna til Klaksvíkar. Hann var serlækni í

isotopteljing. Royndi eftir fundin at spyrja fólk, eg helt hevði skil fyri tí. Men ongin dugdi at svara, hvat ein isotopserlækni var. Tá bar ikki til at googla. Tók tí og ringdi til danska heilsustýrið at spyrja, hvat hetta var fyri serlæknagrein. Nei, hetta var ongin serlæknagrein, men tað kravdi eitt skeið í 5 dagar at handfara eitt slíkt tól. Líkamikið tólið varð keypt. Tann læknin, ið endiliga skuldi hava tað, er langt, langt síðani farin úr Klaksvík, og norðoyatingmaðurin, er farin av foldini.

Tað sum kjakið tá bendi á í mínum hugaheimi var, at Klaksvíkar sjúkrahús meira var ein spurningur um 100 arbeiðspláss í kommununi enn um heilsuna hjá sjúklingunum.

GERIATARA

Til stuttleikar kann leggjast aftrat, at tá áðurnevnda samgonga var endurskipað í 1988, var lutur í avtaluni við Karolinu Pedersen, ið gjørdist landsstýriskona fyri hin helmingin av KRFFF - Framsóknarflokkin, at vit skuldu fáa ein geriatar (serlækna í gamlamannasjúkum). Hesum hava vit alsamt bíðað eftir, men nú ljóðar, at hann/hon fer at koma í ár. Henda bíðitið snýr seg allarhelst um, at trupult hevur verið at fáa ein slíkan til Føroyar.

BLOKKURIN

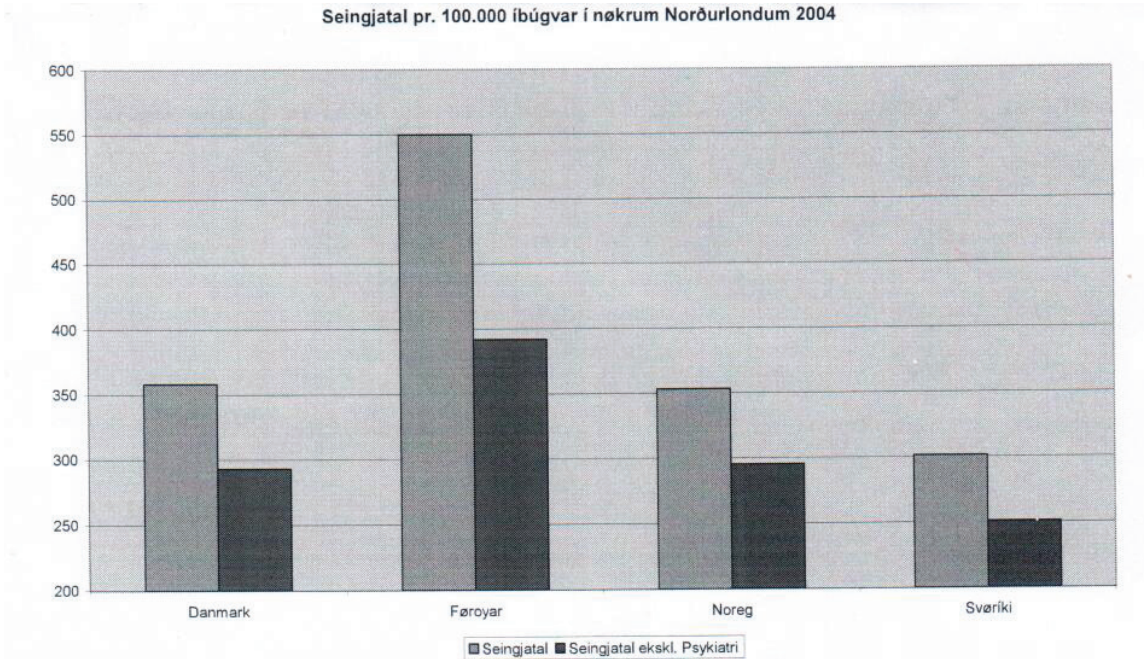
Tá Føroyar í 1992 fóru á húsagang var ein standandi dansk viðmerking: ja, hvussu skal tað verða við trimum sjúkrahúsum? Ivaleyst siga mong, at tað skulu danir ikki avgera. Rætt er tað, men tað er ikki ónatúrligt at tey hava eina meining, tá tey eru við til at fígga húsarhald okkara. Soleiðis er at vera ófræls.

Minnist meg rætt var tvídráttur herheima í samband við upphæddina, sum skuldi í blokkini sum endurgjald fyri nýtslu av Ríkissjúkrahúsinum. Uppskot dana var 18 - 20 mió.árliga. Tað hildu samríkis- og sambandsmenn verða alt ov lítið.

Men við hetta lag, so fer meginparturin av blokkinum saman við øllum hinum beina leið aftur til Danmarkar. Men tað er ongin nýggjheit. Ivist ikki í, at leiðslan á Ríkissjúkrahúsinum er ovurfegin um hetta samstarv við Sjúkrahúsverkið í Føroyum. Teimum er eisini álagt at spara nógv. Atlantic Airways man eisini fegnast.

DAGVIÐERÐ

Nógv er broytt í sjúkraviðgerðini

hesi ár. Soleiðis eigur sjálvsagt at vera, tí so mangt verður gjørt ambulat. Fyrr í tíðini var t.d. eitt stórt projekt at verða skurðviðgjørður í eygunum fyri star. Nú sita kanska 10 hálvgomul fólk í senn ein fyrrapart í bíðirúmi eygnalæknans á landssjúkrahúsinum um vikuna, fáa skurðviðgerð og síðani heim ella aftur til arbeiðis.

SONGJATAL

Á landssjúkrahúsinum eru seinni árin 50 songjapláss færri/niðurløgd, og soleiðis er um øll norðurlond.

Men í Klaksvík og á Tvøroyri eru alsamt sama songjatal.

Áhugavert er eisini, at songjatalið á føroyskum sjúkrahúsum uppá seg er lutfalsliga munandi størri enn í grannalondunum (Sí faktabox).

Eisini liggja vit longri á sjúkrahúsi, tá vit liggja. Ein orsök er, at umleggingar frá innleggingum til ambulat og dagskurðvirkssemi er komið nógv styttri í Føroyum samanborið við grannalondini. Hvi tað er so, er ikki ilt at gita. Í øllum førum er tað neyvan tí, at vit eru sjúkari enn grannar okkara.

FØÐEILD Á TVØROYRI

Tað er so stutt síðani, vit í KvF finga at vita, at flestu børn í Føroyum verða fødd á landssjúkrahúsinum, men føðideild er kortini eisini á Tvøroyri, har eini 25 børn verða fødd um árið. Har var nakað at spara, men bústaðarviðurskiftini vóru so vánalig hjá barnakonum úr Suðuroy at búleikast í Havn áðrenn føðing, at tær vildu ikki til Havnar, var eitt sjónarmið. Sum skilst er Herbergið á Landssjúkrahúsinum síðani umvalt. Um tað hevur broytt

støðuna er ikki greitt. Embætis-læknin hevði eisini mælt til at lata aftur føðideildina á Tvøroyri, tí tað var tryggari, at øll børn vóru fødd á Landssjúkrahúsinum, um nakað óvæntað hendi í samband við føðing.

Mær vitandi er støðan alsamt óbroytt á Tvøroyri. Var ikki sørt kløkk, tá eg í donskum bløðum nýliga sá, at barnakonur nú skulu hava klæðir við til sín sjálvs og til barnið, dýnu til barnið og blæður, tá tær koma inn at føða á donskum sjúkrahúsum. Vónandi koma vit ikki hartil í sparingum. - Gleðin yvir nýfðingar eigur at føra við sær heilt aðra viðferð og móttøku.

Rætt skal annars verða rætt. Føðideildin í Klaksvík er niðurløgd.

SAMSTARV Í ÚTNORÐ

Óført er við nýúndirskrivaða samstarvssáttmálanum millum lond í útnorði. Vónir eru m.a. um møguleikan fyri at keypa inn heilivág í felag og harvið spara. Tað man verða í tøkum tíma.

Tá, Útnorðurssamstarvið byrjaði fyri 30 árum síðani, var nógv tosað um sparing av peningi m.a. við at keypa inn í felag. - amboð og útgerð til fiskivinnu o.a. Í øllum førum hevur heilivágur tyngt ógvusliga seinnu árin í sjúkrahúsverkinum. So hetta er ein góð søga, ið vónandi gevur øðrum aðalráðum íblástur. Eisini hava vit m.a. sent kvinnur við bróstkrabba til Reykjavíkar, sum tær hava verið sera væl nøgðar við.

BYRJA KJAK

Lívsstílsjúkur og hækkaða talið av gomlum krevja nýggjar heilsu-

skipanir, ið júst hava verið til aðal-orðaskifti og vísa á nýggjar leiðir. Her eiga eisini at liggja nýggir møguleikar hjá Klaksvíkar Sjúkrahúsi og Suðuroyar Sjúkrahúsi. Tørvur er bæði á endurmenning og endurvenjing eins og sjúklingahotelli, og telemedisin eisini verður týðandi táttur. Klaksvíkar Skjúkrahús hevði eisini riggað væl sum fólkaheilsuháborg.

Øll álitini og notatini um sjúkrahúsverkið í ein mansaldur hava ikki flutt tað stóra og seinasta samgonguskjalið er eins runt í orðing viðvíkjandi sjúkrahúsverkinum, - so sum altíð hevur verið fyri at finna samgongusemju, at tað flytir heldur onki. Fráboðanin um 7 heilsudeplar er fint, men fær tað ávirkan á sjúkrahúsverkið? Tað skuldi veri upplagt. Nógv kundi verið lagt aftrat um hesi viðskifti, men pláss er ikki á hesum staði. Men tað er lógið við ymiskum sam-anleggingum "over-night" í øðrum aðalráðum við luftigum argumentum, meðan sjúkrahúsverkið við fáum undantøkum stendur í stað, hóast hópin av frágreiðingum, álitum og tilmælum og stórum møguleikum at minka útreiðslur.

Henda tíðargrein er ikki ein roynd at beina fyri smáu sjúkrahúsunum, men ein roynd at byrja kjak í minsta lagi millum okkum, sum hava livað og virkað her meginpartin av lívinum. Eisini vit hava lagt lunnar undir hetta samfelag, og vit eru alsamt skattgjaldarar. Og sjálvandi eiga vit sjálvi at royna, tað vit eru ment, at fyrirbyrgja innlegging á sjúkrahús.